

ТРАНСГУМАНІЗМ І ЕТИКА ПОСТАЛЮДИНИ В УМОВАХ КОСМІЧНОЇ ЕКСПАНСІЇ

Стаття присвячена дослідженню трансгуманістичної філософії в контексті розширення людської присутності за межі Землі. У роботі осмислюється постлюдина як суб'єкт, сформований під впливом технологічних модифікацій, п'яного інтелекту, інтерфейсів свідомості та екстремальних умов позаземного середовища. Космос тут постає не лише як фізичний простір, але як лабораторія для радикального перегляду поняття людини.

Аналізується трансгуманізм не як футурологічна утопія, а як етична практика, що змінює фундаментальні засади взаємодії між тілом, технікою та моральністю. У статті вводяться поняття адаптивної суб'єктності, морального перенавчання й когнітивної модифікації в контексті міжзоряного існування. Окрему увагу приділено проблемі відтворення моральної спадковості в умовах радикальної зміни тілесності, а також розгляду форм кооперації між людськими та неантропоморфними агентами в автономних позаземних спільнотах.

Запропоновано критичну оцінку граничних сценаріїв: тілесної деконструкції, емуляції свідомості, створення алгоритмічних інстанцій з моральною відповідальністю. У фокусі перебувають не стільки технології, скільки онтологічні зсуви в уявленні про свободу, автономію та межі суб'єкта. Стаття формує підґрунтя для постгуманістичної етики, придатної до застосування в екстремальних умовах майбутнього, де базові поняття гуманізму втрачають свою очевидність.

Ключові слова: трансгуманізм, постлюдина, етика, етика майбутнього, космічне середовище, адаптивна суб'єктність, моральна відповідальність.

У ХХІ столітті людство вступає в нову фазу цивілізаційного розвитку, яку дедалі частіше описують як початок космічної ери. Міжнародні космічні програми, приватні ініціативи колонізації Марсу, дослідження екзопланет, а також перспективи довготривалих міжпланетних подорожей виводять на передній план питання адаптації людини до неземного середовища. Водночас постають глибокі етичні та онтологічні питання: чи залишиться людина "людиною" у тривалих позаземних умовах? Чи збережуться її автономія, моральна відповідальність і суб'єктність після біоінженерної або технологічної адаптації?

Поняття постлюдини, сформоване в рамках постгуманістичної філософії, набуває нового змісту у контексті космічної експансії. Тут вже йдеться не лише про кіборгізацію чи злиття з цифровими технологіями, а про трансформацію тіла, свідомості, психіки, що здійснюється не заради технологічного вдосконалення, а як вимога виживання. В умовах мікрогравітації, підвищеної радіації, ізоляції та часової віддаленості від Землі, класичні уявлення про автономну, біологічно стабільну та морально відповідальну людину зазнають радикального перегляду.

Філософія зіштовхується з новим завданням: задовільнити потребу в етичному переосмисленні людської суб'єктності. Які межі біоетичних експериментів допустимі в умовах колонізації космосу? Чи можлива свобода там, де виживання залежить від повної залежності від технологічного середовища? Отже, проблема полягає не лише в біологічній або технічній адаптації людини до космосу, а в необхідності сформулювати нову філософську етику – **етику постлюдини**, яка зможе відповісти викликам позаземного існування.

Тема постгуманізму в контексті позаземного життя перебуває на перетині кількох дисциплін: філософії, біоетики, космічного права, трансгуманізму та нейронаук. Хоча більшість постгуманістичних досліджень зосереджена на цифровій і кібернетичній трансформації особистості, останні роки ознаменувалися зростанням інтересу до проблеми трансформації людяності в умовах фізичного виходу за межі Землі.

Девід Роден у книзі «Posthuman Life: Philosophy at the Edge of the Human» [Rodén, 2014, p. 220], висуває ідею, що «постлюдина» не обов'язково є логічним продовженням людини – вона може бути продуктом неочікуваної, еволюційно не передбачуваної адаптації, включаючи ті форми, які будуть змушені виникнути в неземному середовищі. Роден підкреслює відсутність чіткої межі між людиною та постлюдиною, що набуває особливого значення в умовах, коли адаптація до життя в космосі потребує біоінженерних модифікацій, нейроінтерфейсів і психофізіологічної перебудови.

Н. К. Хейлз у «How We Became Posthuman» [Hayles, 1999, p. 364], розглядає зникнення стабільного уявлення про тіло в кібернетичну епоху. Її концепція віртуального тіла може бути адаптована до аналізу того, як космос змушує переосмислити межі між фізичним, технологічним і віртуальним: космонавт у ізольованому середовищі з постійним медичним і технічним моніторингом фактично функціонує як гібридний “постбіологічний” індивід. Андреас Сандберг, дослідник з Оксфордського Інституту майбутнього людства, аналізує потенціал когнітивних та тілесних удосконалень у контексті міжзоряних подорожей [Sandberg, Bostrom, 2008, p. 130]. У його роботах наголошується, що виживання в екзосередовищах вимагає не лише нових технологій, а й етично допустимої трансформації самої людської природи, включно з хірургічними, генетичними та нейронними втручаннями. При цьому постає питання: чи будуть такі індивіди суб'єктами морального права, якщо їх свідомість або фізіологія радикально відрізнятимуться від сучасної людини?

Окрему увагу варто приділити Донні Гаравей та її впливовій концепції «кіборг-маніфесту» [Haraway, 1991, p. 149-181]. Попри те, що її роботи не присвячені космічній тематиці безпосередньо, ідея розмиття меж між біологічним і технічним, природним і штучним – є критично важливою для осмислення постгуманного суб'єкта в умовах неземного життя. Її позиція щодо деконструкції людської унікальності може бути переглянута через призму космічної адаптації: у світі, де функціональність перевищує видову стабільність, ідентичність більше не є привілеєм “гомо сапієнс”.

Космічна тематика також з'являється в новій хвилі екофілософії та футурології. Наприклад, у Лючани Парізі (Luciana Parisi) можна знайти ідеї про транслюдські алгоритми, які керують не лише інформацією, а й біологічними процесами [Parisi, 2013, p. 392]. Це дає підґрунтя для етичного аналізу потенційних автономних систем підтримки життя, що можуть ухвалювати рішення замість людини в умовах ізоляції або ризику.

Попри багатий теоретичний базис, українська філософська думка лише починає торкатись цієї проблематики. Деякі основи для такого аналізу, та дотичні теми можна знайти в роботах Андрія Горбатюка та Наталії Стратонової, де мова йде про постгуманістичні виклики і технокультуру, проте без прямої екстраполяції на космічну тематику [Горбатюк, 2023, с. 256] [Стратонова, 2019, с. 75–89]. Це створює простір для нових досліджень, зокрема у сфері етики адаптованого тіла, автономної свідомості, межі модифікацій і права на самовизначення в космічному середовищі.

Таким чином, аналіз сучасних підходів демонструє: космічна експансія унеможливорює збереження класичних уявлень про людську автономію та етику. Потрібна нова концептуальна рамка, яка врахує гібридність, трансформацію та ризик втрати людського як такого.

Життя поза межами Землі – у середовищах з мікрогравітацією, високим рівнем радіації, нестачею природних ресурсів та соціально-психологічною ізоляцією – ставить радикальні виклики не лише перед фізіологією людини, а й перед самою ідеєю людяності як такої. Людське тіло, адаптоване еволюцією до умов планети з гравітацією, атмосферою, стабільним ритмом дня й ночі, не може існувати у відкритому космосі без глибоких змін. Це породжує питання: чи має тіло, змінене до невпізнаваності, право називатись людським? І чи етично змінювати людину настільки, наскільки того вимагає колонізація інших планет? [Liao, 2019]

Сучасні біотехнології вже сьогодні дають змогу впливати на ДНК, змінювати метаболічні процеси, регулювати гормональний баланс, втручатись у роботу мозку через нейроінтерфейси. У контексті космічної експансії ці практики стають не просто етичним викликом, а умовою виживання. За даними NASA, вже кількомісячне перебування в умовах мікрогравітації призводить до атрофії м'язів, декальцифікації кісток, погіршення зору, порушення імунної відповіді та змін у структурі мозку. Ці зміни не компенсуються звичайною реабілітацією і можуть стати незворотними.

Саме тому ідеї біоадаптації – навмисної модифікації організму для життя поза Землею – виходять за межі наукової фантастики. Йдеться про цілеспрямоване втручання у геном, використання біопротезів, імплантів, нанотехнологій або навіть штучного утворення "космічного виду" – гібриду людини і адаптованої біотехнологічної форми. Тут біологія стає інженерією, а тіло – проектом.

У такому підході закладена глибока етична дилема: хто ухвалює рішення про допустимість змін? Чи матиме змінене тіло ті самі моральні права, що й біологічна людина? Чи не призведе біоадаптація до появи "другої раси" – техноадаптованих істот, потенційно позбавлених прав, або навпаки – наділених перевагами, які недоступні "нормальним" людям? Особливу небезпеку становить також перспектива появи системного біоелітаризму – коли доступ до таких змін матимуть лише певні групи (державні службовці, астронавти, представники корпорацій), тоді як інші залишаться вразливими до космічних загроз або виключеними з процесів колонізації. Цей сценарій уже зараз відлунює в дебатах навколо доступу до експериментальних терапій або генетичних технологій.

Отже, тіло у космосі не є більше "природним тілом" – воно перетворюється на змінну величину, залежну від технологічного рівня, політичної волі та етичних стандартів. І разом із трансформацією тіла змінюється й сам статус особистості – суб'єкт стає радше продуктом, ніж передумовою етики. Відтак, концепція людської гідності потребує радикального перегляду: не як даності біологічного виду, а як принципу, що має бути переозначений у контексті постгуманістичних умов буття.

Один із найбільш парадоксальних викликів космічної експансії полягає у тому, що вона здійснюється в ім'я людської свободи – свободи досліджувати, освоювати нові світи, але водночас передбачає радикальне обмеження автономії окремої особистості. Життя в ізольованому, герметично контрольованому середовищі, наприклад, на орбітальній станції чи на колонії в умовах Марсу, передбачає жорстке регулювання поведінки, часу, спілкування, навіть емоційних реакцій.

Автономія – як здатність самостійно ухвалювати рішення та відповідати за них – у таких умовах набуває зовсім іншого змісту. Космічний побут – це не простір свободи, а простір техноконтролю, де навіть базові функції життя забезпечуються інфраструктурою, яка не належить особі. І саме тому, що кожне рішення може мати фатальні наслідки (наприклад, помилка у протоколі шлюзу або порушення систем життєдіяльності), автономія як моральна категорія виявляється заміщеною функціональністю.

У такому середовищі автономія не скасовується, але стає перерозподіленою: частину рішень делеговано алгоритмам, штучному інтелекту, автоматизованим системам підтримки життя. Звичні уявлення про індивідуальну свободу тут підміняються мережевою відповідальністю, де кожна дія – навіть мікрорух – є частиною складної техноетичної взаємозалежності [Wallach, 2008, p. 288].

Тут виникає ключове етичне запитання: чи можна вважати "вільним суб'єктом" людину, яка не має змоги самостійно контролювати власне тіло, дії чи рішення? Чи не втрачає вона морального статусу, якщо її автономія заміщена алгоритмом? І навпаки – чи не розширюється поняття суб'єктності до технологічно розширеного суб'єкта, що включає тіло, середовище, протоколи та біоінженерні модифікації?

Проблема посилюється в умовах тимчасової або просторової ізоляції від Землі. Наприклад, у разі затримки сигналу з Землі, дії людини чи команди не можуть бути

оперативно керовані “центром управління”. Це передбачає введення автономних моральних систем – суб’єктів або колективів, які мають самостійно вирішувати складні етичні ситуації у відриві від “земної юрисдикції”. Тут постає ще один рівень дилеми: чи буде етична модель, звична для земних спільнот, доречною у космічних колоніях, де структура ризиків, потреб і ресурсів радикально відмінна?

Усе це вказує на необхідність нової концепції автономії: автономії не як незалежності, а як адаптивної здатності до дії у середовищі залежності. Посталюдина в умовах космосу не є ізольованим індивідом, вона – частина екосистеми, де технологічне, біологічне та соціальне переплетені до невідокремності.

Таким чином, свобода в космосі – це не право вибору, а здатність функціонувати в умовах жорстко визначеного життєвого ландшафту. І в цьому контексті етика автономії має зміститись від філософії “свободи волі” до філософії співіснування у технологічному тотальному середовищі, де рішення більше не є індивідуальними, а моральність – більше не є унікально людською. Уявлення про свідомість як центр моральної відповідальності, ідентичності та самовизначення міцно вкорінене в гуманістичній традиції. Проте в умовах постгуманістичної космічної реальності ця концепція потребує радикального перегляду. Якщо тіло адаптується або перетворюється, тоді чи може свідомість лишитися незмінною? А якщо свідомість теж піддається модифікації, переносу або фрагментації, що тоді залишається від «людини»?

Сучасні дослідження в галузі нейронаук, когнітивної інженерії та штучного інтелекту вже ставлять під сумнів чітку межу між людською та штучною свідомістю. Деякі концепції – зокрема *uploading consciousness*, нейромережеві копії особистості, когнітивна симуляція – надають можливість уявити ситуацію, в якій людська свідомість не залежить від біологічного мозку, а існує у вигляді цифрового або гібридного інтелекту. У випадку космічної експансії ці сценарії перестають бути футурологією: перенесення або дублювання свідомості може стати засобом збереження суб’єкта під час довготривалих, небезпечних або безповоротних подорожей.

Однак перенесена або модифікована свідомість не обов’язково зберігає притаманні людині риси – індивідуальність, емоційність, моральну рефлексію. Постає питання: чи є така свідомість ще “людською”? І якщо ні, то чи можна застосовувати до неї етичні категорії, вироблені в антропоцентричному світі? Це особливо важливо в контексті появи нових форм розподіленої суб’єктності – коли свідомість функціонує як колективна, мережево поєднана, можливо – багатоагентна структура. У такій ситуації вже не можна однозначно сказати, де починається і закінчується “Я” [Barad, 2020, p. 246].

Це призводить до онтологічної невизначеності посталюдини. У своїх дослідженнях Н. Загурська [Zahurska, 2020] описує посталюдське як таке, що «є принципово невизначеним» і не може бути зведене до жодного фіксованого концепту. У випадку космічної свідомості ця невизначеність набуває особливої гостроти, бо вона розгортається в умовах, де немає стабільного середовища, а є лише динамічне балансування між виживанням, функціональністю та адаптивністю.

Врешті, у таких умовах етика теж перестає бути сталим набором принципів і перетворюється на адаптивну навігацію в середовищі швидкоплинних меж ідентичності. Якщо моральність була прив’язана до унікального, неповторного «я», то що станеться, коли це «я» буде скопійоване, змінене, доповнене, або розділене між кількома носіями? Чи можливе поняття відповідальності у випадку, коли неможливо визначити, хто є «справжнім» суб’єктом рішення?

Таким чином, посталюдська свідомість у космосі – це не лише наукова проблема, а глибоко етичне питання, яке потребує нової філософської мови. Поняття гідності, свободи, права, ідентичності мають бути не просто адаптовані до нових умов, а переосмислені як процеси, а не стани. У цій перспективі постає завдання розробки посталюдської етики, яка не ґрунтується на фіксованих видах, формах тіла або типах мислення, а виходить із самої множинності та невизначеності форм свідомого буття в космосі.

Якщо визнати, що класична етика неспроможна забезпечити належну нормативну рамку для регулювання процесів глибокої біоадаптації та модифікації людської суб'єктності, тоді виникає не лише потреба в абстрактному етичному переосмисленні, а й завдання філософської реконструкції епістемологічного підґрунтя самого поняття етики. У цьому контексті актуальним є не просто формування нової теорії, а практична розробка концептуальних механізмів, що можуть бути інтегровані у прикладні галузі – медицину, біоінженерію, космічне право, штучний інтелект, психіатрію. Завдання філософії – не проголошувати універсалії, а розробити нормативні структури, які функціонують у режимі реального часу, в умовах експериментального середовища, що характеризується гнучкістю, неоднозначністю і високим рівнем ризику.

Одним із таких механізмів є концепція «адаптивної автономії» як нової моделі морального суб'єкта. На відміну від автономії кантівського типу, що передбачає цілісного суб'єкта, здатного до раціонального самовизначення і незалежного волевиявлення, адаптивна автономія базується на припущенні про фрагментованість суб'єктності, її контекстуальну змінність і тісну залежність від технологічної інфраструктури.

Ця модель передбачає переосмислення не лише індивідуальної відповідальності, а й самих етичних обмежень індивіда. Наприклад, у ситуації, коли свідомість частково підтримується нейропротезами, а поведінка регулюється зовнішнім алгоритмічним наглядом (як у випадку тривалих космічних місій), автономія не зникає, а модифікується. Вона не є абсолютною, але є узгодженою: така, що спроможна зберігати внутрішню логіку дії в межах заданої інфраструктури. Це викликає необхідність створити лінгвістично-онтологічну модель, яка дає змогу описувати ці типи рішень і пов'язувати їх із моральною відповідальністю, не вимагаючи цілісного і незмінного «Я» [Wu, Chen, 2025].

Практична реалізація цієї концепції може здійснюватись через розробку етичних протоколів адаптивної поведінки. Наприклад, у сценаріях прийняття критичних рішень під час автономної ізоляції екіпажу на іншій планеті, де контакт із Землею відбувається із затримкою в десятки хвилин або годин, моральна оцінка рішення не може ґрунтуватись на загальнолюдських принципах, сформованих для земного контексту. Тут має діяти локальна адаптивна система оцінки, яка включає змінені параметри тілесного досвіду, рівень технологічної залежності та взаємодію зі штучним інтелектом.

Крім того, у межах цієї концепції варто переглянути розуміння тілесності як основи суб'єктності. У випадку, коли тіло змінюється радикально – шляхом генетичних модифікацій, імплантів, або навіть перенесення окремих його функцій на неорганічні носії – потрібно не просто констатувати факт зміни, а дати методологію розпізнавання суб'єкта у множинності тілесних форм. Ідеться не про метафору тілесності, а про пряме епістемологічне завдання: як ідентифікувати суб'єкта в системі, яка не має стабільної біологічної структури?

З огляду на це, можна запропонувати формалізований концепт “онтологічного шляху” – траєкторії, яка не фіксує суб'єкта як сталу сутність, але простежує логіку трансформацій, що дозволяє зберігати моральну спадковість навіть при зміні тілесної або когнітивної форми. Наприклад, суб'єкт, який зазнав серії глибоких біологічних модифікацій, може залишатись тим самим моральним агентом не тому, що його тіло чи мозок залишилися незмінними, а тому, що його внутрішня структура прийняття рішень утримує логічну, когнітивну та емоційну спадковість [Metzinger, 2003, p. 710].

Якщо у класичній етиці категорії добра, зла, відповідальності та свободи функціонують як універсальні й передумовні, то у середовищі технологічно-опосередкованої суб'єктності вони втрачають свою самодостатність. Це означає, що філософ повинен відмовитися від морального есенціалізму на користь операціональної моделі: добро – це не есенція, а параметр допустимості в умовах складної системної взаємодії; відповідальність – не атрибут суб'єкта, а функція локального рішення в обмеженому просторі ризиків.

Практичне застосування цього підходу може виглядати як етична аналітика подій – не постфактум, а *in situ*. Наприклад, вона може полягати у створенні серії “фреймів” –

логічних, нормативних і мовних структур – для опису поведінкових сценаріїв у гетерономному середовищі.

Такий фрейм включає:

- 1) технічну умову (який тип втручання відбувся: фізіологічне, когнітивне, алгоритмічне),
- 2) функціональну зміну (що саме перестало бути автономним),
- 3) систему мотивацій (яке джерело дії: внутрішній імпульс, зовнішня команда, автоматизований процес),
- 4) форму зворотного зв'язку (чи має суб'єкт змогу коригувати власні дії, і на якому рівні – тілесному, програмному, когнітивному).

У перспективі постгуманістичної філософії ключове значення має також перегляд поняття гідності. Замість трактування гідності як атрибута біологічного виду, ми пропонуємо визначати її як стійкість адаптивного контуру – здатність суб'єкта функціонувати етично в умовах, коли його тілесність, когнітивність або пам'ять змінюються або розподіляються. Це означає, що гідність стає не фіксованою якістю, а процесом збереження моральної орієнтації в умовах структурної перебудови себе. І саме ця динамічна модель гідності дає змогу включити в етичне поле такі сутності, які у класичній філософії були б визнані об'єктами, а не суб'єктами (наприклад, цифрові копії свідомості).

Якщо космічна експансія – це не щось віддалене, а справа найближчих 100-200 років, то ця оновлена філософсько-етична модель вже зараз має діяти як “інструмент”, що дозволяє орієнтуватися в радикально зміненому полі дії, а не як споглядальна дисципліна.

Перший рівень інтеграції постгуманістичної етики – освітній. Ідеться не про створення окремої спеціальності, а про вбудування в усі наявні технічні, біомедичні та правові програми базової теоретичної рамки, яка дає змогу мислити суб'єкт не як даність, а як результат взаємодії тілесного, когнітивного та технологічного аспектів.

Другий рівень – юридичний, задля формулювання категорій, яких не вистачає чинному праву. Наприклад, наявна система права не має механізмів визнання гібридного суб'єкта: такого, що частково функціонує автономно, а частково через інтерфейс. У традиційному правовому полі відповідальність належить або людині, або організації, або штучному інтелекту, якщо той визначається як інструмент. У постгуманістичній ситуації межа між інструментом і суб'єктом зникає, а значить, право має бути розширене за рахунок нових категорій.

Третій рівень – науковий. У галузях, які працюють із кібернетичними покращеннями тіла або експериментальними модифікаціями психіки, етика не може бути зовнішнім фільтром, що “перевіряє дозволеність”. Вона має бути частиною експериментального дизайну. Інакше кажучи, жоден науковий проєкт у цій сфері не може вважатися завершеним, якщо він не передбачає не лише перевірки функціональності, а й структури морального орієнтування суб'єкта, що виникає як наслідок. Це філософське завдання, яке потребує розробки системи епістемологічних верифікацій.

Загалом, практична робота філософа у сфері постгуманістичної етики полягає не в тому, щоб констатувати небезпеки, а щоб надати мову для опису змінених форм буття, розробити критерії їхньої впізнаваності в етичному полі, побудувати процедури діагностики суб'єктності, визначити, в який момент функція переходить у намір, а технічна зміна – у відповідальність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Горбатюк А. Ю. Феномен технокультури в контексті трансгуманізму: взаємодія між людством і технологіями. *Культура і сучасність: альманах*. 2023. № 2. С. 22–26.

Стратонова Н. Морально-етичні проблеми трансгуманізму. Людина і культура. Острог: Вид-во НаУОА, 2019. С. 103–116. URL: <https://eprints.ua.edu.ua/7993/1/9.pdf>

Barad K. *Techno-Sapiens in a Networked Era: Ethics Beyond the Individual*. Durham: Duke University Press, 2020. 246 p.

Hayles N. K. *How We Became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature, and Informatics*. Chicago: University of Chicago Press, 1999. 364 p.

Haraway D. A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist-Feminism in the Late Twentieth Century. *Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge, 1991. P. 149–181.

Liao M. Designing humans: A human rights approach. *Bioethics*. 2019. Vol. 33, I. 1. P. 98–104. <https://doi.org/10.1111/bioe.12519>

Metzinger T. *Being No One: The Self-Model Theory of Subjectivity*. Cambridge, MA: MIT Press, 2003. 710 p.

Parisi L. *Contagious Architecture: Computation, Aesthetics, and Space*. Cambridge, MA : The MIT Press, 2013. 392 p.

Roden D. *Posthuman Life: Philosophy at the Edge of the Human*. London: Routledge, 2014. 220 p.

Sandberg A., Bostrom N. Whole Brain Emulation: A Roadmap. *Technical Report No. 2008.3*, Future of Humanity Institute. Oxford: Oxford University. <http://www.fhi.ox.ac.uk/reports/2008-3.pdf>

Wallach W., Allen C. *Moral Machines: Teaching Robots Right from Wrong*. Oxford: Oxford University Press, 2008. 288 p.

Wu L., Chen H. Ethical Challenges of Human–Machine Symbiosis in Brain–Computer Interfaces: Insights from Chinese Experts. *Neuroethics*. 2025. 18(2). <http://dx.doi.org/10.1007/s12152-025-09602-8>.

Zahurska, N. V. P. P. S. OVERSION: IS A REAL HUMAN BEING WRITTEN?. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University, Series Philosophy. Philosophical Peripeteias*. 2020. № 62. C. 8-14. <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2020-62-1>

Олещенко Володимир Віталійович

аспірант кафедри філософії та суспільних наук

Національний аерокосмічний університет «Харківський авіаційний інститут»

61070, Харків, вул. В. Манька, 17, Україна

E-mail: v.v.oleshchenko@khai.edu

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-9907-5924>

Стаття надійшла до редакції: 01.03.2025

Схвалено до друку: 28.04.2025

TRANSHUMANISM AND THE ETHICS OF THE POSTHUMAN IN THE CONTEXT OF SPACE EXPANSION

Oleshchenko Volodymyr V.

Student of postgraduate

Department of Philosophy and Social Sciences

National Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute"

17, V. Manka st. Kharkov, 61070, Ukraine

E-mail: v.v.oleshchenko@khai.edu

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-9907-5924>

ABSTRACT

This article examines the philosophical foundations of transhumanism in the context of humanity's potential expansion beyond Earth. The posthuman subject is examined as one shaped by technological modifications, artificial intelligence, mind-machine interfaces, and the extreme conditions of extraterrestrial environments. In this framework, space is not only a physical frontier but a platform for radically rethinking the human condition.

The author considers transhumanism not as a futurist utopia but as an ethical practice that transforms the relationships between embodiment, technology, and morality. The article introduces conceptual tools such as adaptive subjectivity, moral recalibration, and cognitive modification within the framework of interstellar existence. Particular attention is paid to the problem of preserving moral continuity

amid radical alterations of corporeality, as well as to forms of cooperation between humans and non-anthropomorphic agents in autonomous off-Earth communities.

The article offers a critical examination of limit-case scenarios, including bodily deconstruction, consciousness emulation, and the emergence of algorithmic instances endowed with moral responsibility. The focus is not primarily on technologies themselves, but on the ontological shifts they trigger in how we understand freedom, autonomy, and the boundaries of the subject. The study lays the groundwork for a posthuman ethics applicable to extreme future environments in which core categories of humanism lose their intuitive self-evidence.

Keywords: *transhumanism, posthuman, ethics, ethics of the future, space environment, adaptive subjectivity, moral responsibility.*

REFERENCES

- Horbatiuk, A. (2023). Phenomenon of Technoculture in the Context of Transhumanism: Interaction between Humanity and Technology. *Culture and modernity: almanac*, 2, 22–26. [in Ukrainian].
- Stratonova, N. (2019). Moral and ethical problems of transhumanism. *Human and Culture. Ostroh: Publishing House of the NaUOA*. pp. 103–116. URL: <https://eprints.ua.edu.ua/7993/1/9.pdf>. [in Ukrainian].
- Barad, K. (2020). *Techno-Sapiens in a Networked Era: Ethics Beyond the Individual*. Durham: Duke University Press.
- Hayles, N. K. (1999). *How We Became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature, and Informatics*. Chicago: University of Chicago Press.
- Haraway, D. (1991). A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist-Feminism in the Late Twentieth Century. *Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge, pp. 149–181.
- Liao, M. (2019). Designing humans: A human rights approach. *Bioethics*, 33, 1, 98–104. <https://doi.org/10.1111/bioe.12519>
- Metzinger, T. (2003). *Being No One: The Self-Model Theory of Subjectivity*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Parisi, L. (2013). *Contagious Architecture: Computation, Aesthetics, and Space*. Cambridge, MA : The MIT Press, 2013.
- Roden, D. (2014). *Posthuman Life: Philosophy at the Edge of the Human*. London: Routledge.
- Sandberg, A., Bostrom, N. (2008). Whole Brain Emulation: A Roadmap. *Technical Report*, 3, Future of Humanity Institute. Oxford: Oxford University. <http://www.fhi.ox.ac.uk/reports/2008-3.pdf>
- Wallach, W., Allen, C. (2008). *Moral Machines: Teaching Robots Right from Wrong*. Oxford: Oxford University Press.
- Wu, L., Chen, H. (2025). Ethical Challenges of Human–Machine Symbiosis in Brain–Computer Interfaces: Insights from Chinese Experts. *Neuroethics*, 18(2). <http://dx.doi.org/10.1007/s12152-025-09602-8>.
- Zahurska, N. V. (2020). P. P. S. OVERSION: IS A REAL HUMAN BEING WRITTEN?. The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University, Series Philosophy. *Philosophical Peripeteias*, (62), 8-14. <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2020-62-1>

Article arrived: 01.03.2025

Accepted: 28.04.2025

Як цитувати: Олещенко, В. (2025). ТРАНСГУМАНІЗМ І ЕТИКА ПОСТЛЮДИНИ В УМОВАХ КОСМІЧНОЇ ЕКСПАНСІЇ. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*, (72), 150-157. <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2025-72-14>

In cites: Oleshchenko, V. (2025). TRANSHUMANISM AND THE ETHICS OF THE POSTHUMAN IN THE CONTEXT OF SPACE EXPANSION. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University, Series Philosophy. Philosophical Peripeteias*, (72), 150-157. <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2025-72-14> [In Ukrainian]